

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ

ОСВІТНЬОЇ АНАЛІТИКИ

Державна наукова установа

ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: УПРАВЛІННЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ, ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ

IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

EDUCATION OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW: MANAGEMENT, DIGITALIZATION, EUROPEAN INTEGRATION ASPECTS

IV INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

2022

iea.gov.ua

**Міністерство освіти і науки України
Державна наукова установа «Інститут освітньої аналітики»**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
State Scientific Institution «Institute of Educational Analytics»**

**Збірник тез доповідей
IV Міжнародної науково-практичної конференції
«ОСВІТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ: УПРАВЛІННЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ,
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ»**

25 жовтня 2022 року

м. Київ, Україна

**Book of Abstracts
of the IV International Scientific and Practical Conference
«EDUCATION OF UKRAINE UNDER MARTIAL
LAW: MANAGEMENT, DIGITALIZATION,
EUROPEAN INTEGRATION ASPECTS»**

October 25th, 2022

Kyiv, Ukraine

Рекомендовано до друку Вченою радою
Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики»
(протокол № 8 від 02 грудня 2022 р.)

Редакційна колегія:

С. Л. Лондар, доктор економічних наук, професор – головний редактор;
А. О. Литвинчук, кандидат економічних наук – заступник головного редактора;
Г. М. Терещенко, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник – заступник головного редактора;
А. В. Кир'янов – заступник головного редактора;
Н. Б. Пронь, кандидат економічних наук – відповідальний секретар.

Відповідальний за випуск: А. Б. Нефедов

Редактор: І. А. Книш

Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти : збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 25 жовт. 2022 р. Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2022. 360 с.

Збірник містить матеріали доповідей учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції «Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти», що присвячені пошуку шляхів розв'язання нагальних проблем української освіти та науки, що виникли у зв'язку із запровадженням воєнного стану в Україні унаслідок повномасштабної, неспровокованої збройної агресії російської федерації проти України

Збірник тез доповідей розміщено у вільному доступі на сайті ДНУ «Інститут освітньої аналітики» в рубриці «Матеріали комунікаційних заходів» (2022 рік).

Автори несуть повну відповідальність за зміст і достовірність матеріалів, що публікуються, дотримання загальноприйнятих принципів наукової етики, відсутність плагіату у своїх тезах.

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

© Автори, 2022

© ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2022

Recommended for publication by the Academic Council
of the State Scientific Institution «Institute of Educational Analytics»
(Protocol № 8 of 02.12.2021).

Editorial board:

Sergiy Londar, Dr. Sc. (Economics), Professor – editor-in-chief;
Andrii Lytvynchuk, Ph. D. (Economics) – deputy editor-in-chief;
Hanna Tereshchenko, Ph. D. (Economics), senior research fellow – deputy editor-in-chief;
Andrii Kyrianov – deputy editor-in-chief;
Natalia Pron, Ph. D. (Economics) – executive secretary.

Responsible for the issue: Andrii Nefedov

Editor: Iryna Knysh

Education of Ukraine under martial law: management, digitalization, European integration aspects: Book of Abstracts of the IV International Scientific and Practical Conference (electronic scientific publication), October 25th, 2022. Kyiv : SSI «Institute of Educational Analytics», 2022, 360 p.

Book of Abstracts contains materials of participants' reports of the IV International Scientific and Practical Conference «Education of Ukraine under martial law: management, digitalization, European integration aspects» devoted to finding ways to solve the relevant problems of Ukrainian education and science that arose due to the implementation of martial law in Ukraine as a result of the full-scale, unprovoked armed aggression of the Russian Federation against Ukraine.

The conference materials are available on the website of the SSI «Institute of Educational Analytics» under the heading «Materials of communication events» (2022).

Responsibility for the content and reliability of published materials, the compliance of general scientific ethics principles, the absence of plagiarism lies entirely with the authors.

The editorial board does not always share the position of the authors.

© Authors, 2022

© SSI «Institute of Educational Analytics», 2022

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО ДИРЕКТОРА ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВОЇ УСТАНОВИ «ІНСТИТУТ ОСВІТНЬОЇ АНАЛІТИКИ» СЕРГІЯ ЛОНДАРА	11
--	-----------

Секція 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Рогова В. Б., Лондар С. Л. УПРАВЛІНСЬКИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ БЕЗПЕКИ	13
Бахрушин В.Є. ВІДНОВЛЕННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ЕФЕКТИВНІСТЬ МЕРЕЖІ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ АСПЕКТИ	18
Жиляєв І. Б. ЕТАПИ РОЗВИТКУ СФЕРИ НАУКИ І ОСВІТИ У ХХІ СТОЛІТТІ: ПРОЄКТУВАННЯ УПРАВЛІННЯ	24
Постригач Н. О. ПЕРЕВАГИ ВИКОРИСТАННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	28
Аніщенко О. В. РОЗВИТОК НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В УКРАЇНІ У ВОЄННИЙ І ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	32
Лондар Л. П. ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ	36
Лавриненко Л. М. ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТА КРЕАТИВНІСТЬ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ	41
Завгородня Ю. В. ПОЛІТИЧНА ГРАМОТНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ ВПЛИВУ НА КІБЕРКОНФЛІКТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	44
Сич Р. В., Мірошніченко В. І. ПРИНЦИПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРИКОРДОННИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	47
Дудурич В. Г., Коваленко Д. І. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ В УМОВАХ УВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ	51
Семенець-Орлова І. А. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	55
Соколов А. В., Цебенко А. А. УПРАВЛІННЯ DIGITAL-МАРКЕТИНГОМ У СФЕРІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	58
Івахненко І. С. Приходько Д. О. Чуприна Ю. А. ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ МЕНЕДЖЕРІВ НА ПЛАТФОРМІ STEM-ОСВІТИ	60
Купіна І. О., Радченя І. В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	63
Денисюк О. Я., Титаренко Н. В., Дронь Т. О. НАСТУПНІСТЬ МІЖ ПОЧАТКОВОЮ ТА БАЗОВОЮ ШКОЛОЮ ЯК ЧИННИК ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПОСТУПУ УЧНЯ	66

Павлик Н. В.	МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ГАРМОНІЗАЦІЇ СТАНУ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ	221
Березюк Т. П.	ПСИХОЛОГІЯ ТРАВМИ: КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ	224
Грубі Т. В.	РЕЗИЛЬЄНТНІСТЬ ЯК ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ОСОБИСТОСТІ	227
Маслова А. В., Артеменко Л. П.	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНІК НЛП ЯК ЗАСІБ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	230
Подкупко Т. Л.	ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	233
Іванова О. С.	СМІХОТЕРАПІЯ В ПОДОЛАННІ ПОСТТРАВМАТИЧНИХ СТРЕСОВИХ СТАНІВ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД ЯК ТЕЗА ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТЕРАПЕВТИЧНІЙ СПІЛЬНОТІ	235
Овчаренко О. Ю.	ФОРМУВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	239
Гіржева Г. О.	СТРЕС І СТРЕСОВІ ФАКТОРИ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ	243
Бугрімова Н. А.	КОНФЛІКТ ЯК ЧИННИК ПРОФЕСІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПСИХОЛОГА ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	246
Захаров В. В.	ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ЕФЕКТИВНІСТЮ МНЕМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИМИ ОСОБЛИВОСТЯМИ СПЕЦІАЛІСТА ОСВІТНЬОЇ СФЕРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	249
Феніна А. І.	ПСИХОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ ТА КОРЕКЦІЯ ОБРАЗУ «Я» У САМОТНІХ ЖІНОК ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	253
Міцкевич Х. К.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГІЯ	256
Аніщенко А. В.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВІВ ЕМОЦІЙНИХ СТАНІВ ЛЮДИНИ ПІД ВПЛИВОМ СТРЕСОГЕННИХ СИТУАЦІЙ В ОСВІТІ	259
Шапран А. О.	ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ КРИЗИ ІДЕНТИЧНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	262
Васильченко А. П.	ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ	266
Петрук М. П.	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ТА МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТА-ПСИХОЛОГА НА ПОЧАТКУ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	269

Подкупко Т. Л.

*кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних наук
Одеського національного медичного університету, Одеса, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3947-9656>*

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

З 2014 р. до закладів вищої освіти України з Донецька й Луганська почали масово переводити студентів на старші курси, а згодом з'явилися вступники на першому. Це були здобувачі освіти як із-за кордону, так і вітчизняні. Незалежно від спеціальності, їх усіх об'єднувало пережите під час війни. Хтось бачив смерть і руйнування, хтось був свідком бойових дій та обстрілів, хтось зазнав болю втрати близьких і рідних, хтось просто був у шоківому чи панічному стані. Перед викладачами постало завдання не лише навчання таких студентів, а й надання їм максимальної підтримки у скрутній життєвій ситуації.

В Одеському національному медичному університеті багато десятиліть навчаються студенти з різних країн світу. Серед них, на жаль, завжди були представники країн, де відбувалися локальні війни й військові конфлікти. Деякі студенти брали безпосередню участь у бойових діях або були вимушені стати біженцями. Тому певний досвід роботи з людьми, що пережили війну, накопичувався ще до 2022 р.

Зокрема, при викладанні історії України було дуже важливо максимально коректно, виважено редагувати тексти лекцій та методичних розробок для студентів, щоб не спровокувати біль, розпач і навіть психологічні ускладнення. Хоча програми з історії України й української культури тотожні як для вітчизняних, так і для іноземних здобувачів освіти, аудиторна робота дещо відрізняється залежно від групи. Зазвичай на першому занятті-знайомстві студенти коротко презентують себе: з якої країни вони приїхали, які мають очікування від навчання в університеті взагалі й від конкретного предмета зокрема. Молоді люди з гарячих точок планети завжди з боєм згадували свою батьківщину та зазвичай озвучували плани, що після здобуття освіти повернуться кваліфікованими лікарями додому. У роботі з такими групами перевага віддається вивченню культурологічних блоків, а воєнна тематика подається у вигляді фактажу. Студенти із задоволенням знаходять спільні риси в історії та культурі України зі своїми країнами, порівнюють відмінності й особливості.

З 2014 р. перед викладачами, у т. ч. суспільствознавчих дисциплін, постав виклик поглибити свої знання з психології, з роботи із людьми, які зазнали психологічних травм під час бойових дій. На жаль, свої знання довелося застосовувати й із українськими студентами, а інколи їхніми близькими.

З 24 лютого 2022 р. усі набуті навички роботи дуже знадобились, активізувались, і навіть пасивні знання та інформація були витягнуті назовні з глибин пам'яті й підсвідомості. На момент повномасштабного наступу рф понад два роки здійснювалося змішане та дистанційне навчання, що було пов'язано з пандемією COVID-19 [1, с. 297–301].

Онлайн-заняття не припинялись як для іноземних, так і для вітчизняних здобувачів освіти. Головним завданням було вийти в ефір та заспокоїти студентів. Навіть під час евакуації іноземців ми продовжували вивчати історію й культуру України. Їх переїзд із півдня через центр на захід країни ми використали як подорож для вивчення культурних, кулінарних, архітектурних особливостей різних регіонів України.

Для викладача важливо вміти взяти себе в руки, здолати злість, страх, обурення, розгубленість, відчай, заспокоїтися, по можливості (а це було не завжди) переконатися, що твої власні близькі й рідні люди в безпеці. Спокій, упевненість і гумор допомогли задати тон та динаміку не лише навчальному процесу, а й ставленню до подій, їх оцінки та формуванню власних реакцій і поведінки.

Нагальним питанням, яке потребує вирішення, є поліпшення навичок надання психологічної підтримки, що передбачає пошук ресурсів для стресостійкості всіх учасників освітнього процесу, можливість відновлення, уміння переключатися між темами, проблемами, завданнями, викликами.

На початок навчального року переважна більшість учасників освітнього процесу перебувала у відносно безпечних місцях. Проте бойові дії тривають, частина студентів опинилась в окупації або перебуває під постійними обстрілами. Жодне місце в Україні на сьогодні не можна вважати цілком безпечним. Процес навчання активно триває. Викладачі застосовують набуті знання, вміння й навички з психологічної підтримки здобувачів освіти. Тримаймо стрій! Разом до Перемоги!

Список використаних джерел

1. *Подкупко Т. Л.* Дистанційне викладання під час карантину «Історії України та української культури» в Одеському національному медичному університеті. *Екстрене дистанційне навчання в Україні* : монографія / за ред. В. М. Кухаренка, В. В. Бондаренка. Харків : КП «Міська друкарня», 2020. 409 с. URL: https://duan.edu.ua/images/News/UA/Departments/Management/2020/monograph_ekstr_dyst_navch.pdf.